

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vliv patologického hráčství na životy gamblerů

Jan Škvor

Bakalářská práce

2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan Škvor**
Osobní číslo: **H14230**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Vliv patologického hráčství na životy gamblersů**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se ve své bakalářské práci bude zabývat tématem patologického hráčství. Bude zkoumat, jaký vliv má patologické hráčství na životy gamblersů, jakým způsobem vnímají gamblersi svou identitu a jak narativně konstruují příběh o své závislosti. Bakalářská práce bude založena na sociálně antropologickém výzkumu a vedle přímého pozorování, neformálních i formálních rozhovorů bude stěžejní metodou výzkumu metoda biografická.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Aasved, Mikal. 2003. The Sociology of Gambling. Springfield: Charles C. Thomas

Gregory, Ch. A. 1997. Savage Money: The Anthropology and Politics of Commodity Exchange. London: Routledge

Horáček, M. 2000. Los a sázka. Praha: Fortuna Libri

Horaček, M. 2007. Hazardní hra jako černá díra sociálního vesmíru: Nástin teoretických a metodologických předpokladů etnografického studia prostředí hazardní hry. Praha: FHS UK

Horáček, M. 2012. Habitus hazardního hráče. Praha: NLN

Konik, M. 2001. Telling Lies and Getting Paid: Gambling Stories. Las Vegas: Huntington Press

Martin, S. 2011. Já, hráč. Daranus

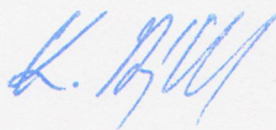
Nešpor, K. 2006. Už jsem prohrál dost. Praha: Sportpropag

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Tereza Hyánková, Ph.D.**

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 22.6.2017

Jan Škvor

Poděkování

Děkuji všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas, poskytli potřebné a často velmi citlivé informace a umožnili mi vytvořit tuto práci.

Mé velké poděkování také patří vedoucí bakalářské práce PhDr. Tereze Hyánkové, Ph.D. nejen za odborné vedení práce, ale i za čas, který mi věnovala a za cenné rady a podmětné připomínky v průběhu přípravy této práce. Svým laskavým přístupem mě po celou dobu psaní udržovala na správné cestě k cíli.

ANOTACE

Ve své bakalářské práci se budu zabývat tématem patologického hráčství. Budu zkoumat, jaký vliv má patologické hráčství na životy gamblersů, jakým způsobem vnímají gamblersi svou identitu a jak narativně konstruují příběh o své závislosti. Bakalářská práce bude založena na sociálně antropologickém výzkumu a vedle přímého pozorování, neformálních i formálních rozhovorů bude stěžejní metodou výzkumu metoda biografická.

KLÍČOVÁ SLOVA

Závislost na hře

Patologický hráč

Srdce hráče

Iluze o hraní

TITLE

Influence of Pathological Gambling on Gamblers' lives

ANNOTATION

In my bachelor thesis I will deal with the topic of pathological gambling. I will examine the impact of pathological gambling on the lives of gamblers, how gamblers perceive their identity and narratively construct the story of their addiction. The bachelor thesis will be based on socio-anthropological research and, in addition to direct observation, informal and formal interviews, the biographical method will be the pivotal method of research.

KEYWORDS

Addiction to gambling

Pathological player

Heart of the player

Illusion of playing

OBSAH

ÚVOD	8
1. METODOLOGIE.....	10
1.2. Cíle výzkumu.....	10
1.3. Metody sběru dat	10
1.4. Terén	11
1.5. Výběr respondentů.....	12
1.6. Průběh rozhovorů	12
2. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ A OSOBNOST GAMBLERA	14
2.1. Stadia rozvoje patologického hráčství.....	17
2.1.1. Stadium výher	17
2.1.2. Stadium prohrávání	18
2.1.3. Ztráta sebekontroly	18
2.1.4 Fáze rezignace.....	18
2.2. Frustrace z proher	19
2.3. Deprese a úzkost.....	20
2.4. Nepřímé rizikové faktory.....	20
2.5. Přímé rizikové faktory	20
3. MOTIVACE HRÁČSKÉHO CHOVÁNÍ.....	21
3.1. Psychologická potřeba	22
3.2. Bažení po hře	22
3.3. Spouštěče bažení po hře	24
4. HERNÍ PROSTŘEDÍ HEREN A KAMENNÝCH POBOČEK	25
4.1. Online herní prostředí	26
5. JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY A VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	27
5.1. Příběh číslo 1. - KAMIL.....	27
5.2. Rozhovor číslo 1.....	29
5.3. Příběh číslo 2. - Martin	30
5.4. Rozhovor číslo 2.....	32
5.5. Příběh číslo 3. - Miroslav	33
5.6. Rozhovor číslo 3.....	34
5.7. Příběh číslo 4. - Karel	36
5.8. Rozhovor číslo 4.....	37
6. INTERPRETACE DAT Z TERÉNU	39
6.1. Iluze o hraní a příklady z terénu	40

7. ZÁVĚR.....	44
Bibliografie.....	46

ÚVOD

„Svět nepatřil nikomu, kdo nebyl hráč.“¹ Toto je známé přísloví průkopníka českého hazardu Michala Horáčka. Bohužel toto rčení dostalo už velké množství lidí až na samotné dno, ze kterého je velice těžká cesta nazpět.

Závislost na patologickém hráčství je čím dál tím více viditelný jev vyskytující se v České republice. Tato častá závislost ničí životy jednotlivých hráčů, ale také celé rodiny. Nabalují se na to ale i jiné problémy spojené například s pácháním trestné činnosti. Většina společnosti tímto problémem opovrhne a říká, že to je hloupost samotných hráčů, toto ale platí až do doby, než se to začne týkat jich samotných nebo někoho z blízkého okolí. Stejně je na tom také stát, který má z hazardu nemalý zisk, podobně jako z alkoholu, který je také v naší společnosti velmi tolerován. Naopak třeba proti kouření jsou vedeny různé kroky, stále se zvyšující ceny nebo zákazy kouření.

Výběr tohoto tématu ovlivnila také moje vlastní zkušenost. Tento problém se naštěstí u mě tolik nerozvinul a přežil jsem ho jen s menšími ztrátami. Jelikož jsem ale tento problém nejprve poznal ze strany aktivního hráčství a také jsem velmi často přišel do styku s lidmi, kteří byli touto závislostí naplno napadeni, rozhodl jsem se trochu zamyslet, hlavně kvůli našemu rodinnému známému s velmi smutným koncem z příběhu číslo 2. Z těchto důvodů jsem tedy chtěl více pochopit tuto závislost, proniknout více do hloubky z pohledu samotných hráčů a současně získat více poznatků některých odborníků na tuto závislost. Zároveň jsem to také bral tak, že tato práce je i pro mě samotného taková prevence hráčství.

¹ Srdce jako níže Rohan. 2000. Zpěv Richard Müller, text Michal Horáček (<http://tvorba.michalhoracek.cz/>)

Práce je koncipována tak, že jsou nejprve představeny výzkumné otázky a použité metodologie. Dále práce obsahuje teoretickou část, zabývající se tím, co je patologické hráčství a jaké má hráč motivace k hraní. Popsány jsou i podniky, kde jsou hazardní hry provozovány.

V druhé polovině práce jsou pak představeny příběhy jednotlivých respondentů a analyzovány rozhovory s nimi. V závěru práce se zabývám interpretací výsledků terénního výzkumu a iluzemi hráčů, které je stále drží ve hře.

1. METODOLOGIE

První výzkumnou otázkou je: „*Jak gambleři vnímají svoji závislost, identitu a jaké si vytváří iluze?* ” Tato otázka je zcela zásadní pro celou práci a bude jí věnována největší pozornost.

Druhá výzkumná otázka je: „*Jak gambleři popsali zlom, kdy se z nevinné hry pro zábavu stala chorobná závislost?*” Tato otázka je také velmi důležitá a pokusím se na ní najít co nejlepší odpověď.

1.2. Cíle výzkumu

Cílem této bakalářské práce je zmapovat životní příběhy a názory gamblersů, popřípadě jejich příbuzných na závislosti na různých druzích hazardu a porovnat je. Jako další věc chci přiblížit, jak moc gambling působí na psychickou stránku člověka a jak moc mění prožívání závislého a život jeho blízkých.

1.3. Metody sběru dat

Nejprve bych chtěl říct, že s hazardem mám také osobní a malou rodinnou zkušenost, takže jsem už dopředu věděl, kam mohu chodit sbírat důležité informace. Mezi použité metody mého sbírání dat patří přímé pozorování, neformální i formální rozhovory a jako nejdůležitější biografie hráčů. Podle Hendla představuje biografie často používanou uměleckou a vědeckou formu zkoumání lidského života. Patří k nejvýznamnějším druhům případové studie. Biografií jako vědeckou formou rozumíme napsanou historii jednoho života. Jde o rekonstrukci a interpretaci průběhu života jedince někým druhým na rozdíl od autobiografie. Průběh života znamená posloupnost faktických událostí během života jedince. Biografické zkoumání se někdy snaží srovnáním různých biografí nalézt podobnosti a vzorce životních drah a přispět k vysvětlení osobních nebo společenských fenoménů (Hendl: 2005: 130).

Mě bude tedy zajímat hlavně epizoda počátků hraní a epizoda přechodu k trvalé závislosti. *Epizodická biografie se soustřeďuje pouze na určitou fázi života jedince* (Hendl 2005: 131).

Jako další jsem použil metodu polostrukturovaného rozhovoru, kterou také popisuje Jan Hendl (Kvalitativní výzkum 2005: 174). Autor tuto metodu označuje jako seznam otázek nebo témat, které je nutné s respondentem probrat, ovšem tazatel má volnost v určování pořadí kladených otázek a může formulaci otázek přizpůsobit dané situaci, popřípadě klást doplňující otázky.

Veškeré rozhovory jsou anonymní, znal jsem vždy jen křestní jméno respondenta. Pouze u jediné respondentky jsem znal její celé jméno, ale zveřejňovat ho nehodlám. U každého rozhovoru jsem si dělal poznámky. Kromě jednoho jsem si rozhovory nenahrával, ale zapisoval a částečně pamatoval. Měl jsem s sebou poznámkový blok, kam jsem si vyprávění i odpovědi pokaždé zapisoval, a po příchodu z terénu vždy bezprostředně rozdělil a zapsal do počítače. Se souhlasem jsem si nahrával pouze telefonní hovor s jedinou respondentkou, neboť jsem neměl možnost rozhovoru tváří v tvář.

1.4. Terén

Jak už jsem zmiňoval, můj přístup do terénu byl jednodušší, protože jsem ho už částečně znal. Výzkum probíhal ve dvou největších hernách v Pardubicích a jednom sportovním baru, což je místo, kde jsou jak výherní automaty, tak se tam hlavně sází na sportovní utkání.

První a zároveň největší herna je Las Vegas na Třídě Míru, kde jsou jak výherní automaty, tak je i možné živé hraní, kde se dá hrát například ruleta, Poker, Black Jack a spousta dalších různých hazardních karetních her. V této největší herně ale nelze vést rozhovory, aniž by člověk nehrál. Dalším takovým místem byl bar Tipgames, také na Třídě Míru, kde jsou automaty a dá se zde sázet na sportovní utkání i na jiné různé věci, například politické události.

S lidmi uvnitř se dá normálně mluvit, protože v místnosti je kromě hráčské zóny také bar. Právě tady jsem trávil nejvíce času pozorováním. Tak dvakrát do týdne dvě hodiny jsem seděl v nehráčské zóně a neformálně se bavil s hráči. To samé platí o poslední herně v Pardubicích, kterou jsem při výzkumu navštívil, tentokrát na periferii, konkrétně v Polabinách, hernu s názvem Buffalo. I tam se dá sedět a sledovat okolí. A právě tady jsem vypožoroval různé mini příběhy, které zmiňuji v kapitole o iluzích. Samozřejmě, že je v Pardubicích spousta dalších heren a poboček na kurzové sázení, ale v těchto třech výše jmenovaných se dle mého názoru vystřídá největší množství lidí.

1.5. Výběr respondentů

Výhodou je, že prostředí uvedených heren a podniků díky své zkušenosti částečně znám a spoustu, jak už bývalých, tak i aktivních hráčů také. Člověk pohybující se v tomto prostředí delší dobu zjistí, že se v hernách často vyskytují ti samí lidé. Překvapivé je, že také většina z nich jsou při rozhovoru velice sdílní.

Dva z příběhů jsou popsány z pohledu abstinujícího patologického hráče a jeden z pohledu sestry již zesnulého patologického hráče, kterého jsem osobně znal. Poslední z respondentů je stále aktivní hráč a právě on mě nejvíce ovlivnil, že jsem také nějakou dobu propadl této závislosti. Všichni vybraní respondenti byli osloveni osobně, až na zmíněnou respondentku. S tou jsem bohužel vedl pouze telefonní rozhovor, přestože jí znám osobně. Nebydlí nyní totiž již v Pardubicích, a vlastně ani v České republice.

1.6. Průběh rozhovorů

Nejprve se zmíním o abstinujících hráčích. Oba dva nejprve působili velmi klidně, ale v průběhu svého vyprávění se u jednoho začaly projevovat negativní emoce a vzpomínky. U posledního, stále aktivně hrajícího gamblera – respondenta, bylo vidět, že je se svojí situací

zcela smířený a působil celou dobu velmi klidně a vyrovnaně. V další části našeho rozhovoru jsem pokládal respondentům jednotlivé otázky. Začáteční otázky jsou vždy pro všechny stejné a další se lišily podle jednotlivých odpovědí a atmosféry. Samostatnou kapitolou je pak nahrávaný rozhovor po telefonu, ke kterému jsem dostal svolení a mohl ho zde přímo citovat.

2. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ A OSOBNOST GAMBLERA

Mezinárodní klasifikace nemocí doslovně definuje patologické hráčství takto:

„Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. K diagnostickým vodítkům patří trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života.“ (Mezinárodní klasifikace nemocí 1992)

Za patologického hráče nelze označovat jedince považujícího hraní za občasnou formu zábavy, a to i v případě, že si svým hraním způsobí nějaký problém v podobě například prohry určité sumy peněz nebo pozdního příchodu domů.

Patologický hráč je jedinec, který na rozdíl od hráče „normálního“ trvale opakuje svoji herní aktivitu a část patologických hráčů zvyšuje intenzitu herní aktivity přes vznikající negativní důsledky této činnosti. Patologický hráč je velmi intenzivně motivován ve hře pokračovat i za situace, když svým hraním zásadně komplikuje život sobě i všem osobám, se kterými přichází do styku (Prunner 2008: 36).

Vykazuje-li podle Pavla Prunera (Prunner 2008: 37) jednání hráče nejméně pět následujících indikátorů, pak se jeho chování ve vztahu ke hře označuje za maladaptivní

Diagnostická kritéria DSM-IV pro patologické hráče:

1. Zaujatost hraním nebo aktivitami souvisejícími s hraním (jedinec je stále zaměstnáván hazardní hrou, stále se vrací k předcházejícím zážitkům získaným při hře, přemýšlí o průběhu dalších her, hledá způsoby, jak získat další finanční prostředky pro hru).
2. Potřeba zvyšování velikosti sázek, aby bylo dosaženo příjemným pocitem napětí a vzrušení.
3. Opakované neúspěšné pokusy dostat vlastní hraní pod kontrolu (neschopnost hazardní hru korigovat, omezit anebo ji dokonce ukončit).
4. Přítomnost nepokoje, neklidu a podrážděnosti při omezování hraní nebo při jejím zanechání.
5. Hazardní hraní je používáno jako prostředek odreagování se od existujících problémů nebo jako nástroj na odstranění nebo zlepšení mrzuté nálady, podrážděnosti, bezmocnosti, úzkosti, deprese apod.
6. Opakovaný návrat ke hře v okamžiku, kdy předcházející den došlo v souvislosti se hrou k velké finanční ztrátě (hlavní motiv opakovaného návratu je potřeba vyhrát peníze zpět a vyrovnat vzniklou ztrátu).

Na hráčství asi většinu lidí, včetně mě, láká možnost získat víc, než je vloženo.

Velikost výher, a hlavně rychlost určitého zisku je silné lákadlo. Navíc silné napětí a vzrušení při hře spoustu lidí přitahuje. Bohužel realita je ale jiná a přináší častěji prohry. David Spanier definuje hazardní hru jako: „*Hru šancí nebo dovedností, kdy poměry vsazených částek k vypláceným výhrám nejsou v náš prospěch*“ (Spanier 1991: 5).

Samozřejmě, že ne všichni, kteří sázejí, patří do kategorie patologických hráčů. Hra některých lidí patří do kategorie zábavy. Tito lidé ovšem také investují peníze do hry a riskují možnost prohry. Mají ale své vklady pod dostatečnou kontrolou, tudíž případná ztráta jejich vkladu negativně neovlivní jejich osobní nebo rodinný život.

Na druhou stranu patologický hráč, jako normálně vypadající člověk v okamžiku, kdy vstoupí do prostoru, kde si může cokoliv zahrát nebo vsadit, se může během velmi krátkého okamžiku změnit v úplně jiného člověka bez veškerých zásad, hodnot a jakýchkoliv pravidel. Tato změna určitého člověka na danou chvíli úplně pohltí a změní mu jeho psychiku. Vzniklý stav tak dá prostor jeho závislosti a ta se tak stává absolutním vládcem nad vším.

Patologickému hráči peníze na cokoliv jiného připadají jako zbytečná investice. Například se hádá s partnery o drobné, jenom aby mohl hrát.

Ve světě začíná převažovat názor, že patologické hráčství je velmi vážná porucha, jejíž rozšíření překonává svoji četností některé jiné duševní poruchy.

Nyní pár názorů různých odborníků nebo autorů odborných knih na patologické hráčství.

„Vznik závislosti je postupný, kdy chroničnost je jedním ze základních rysů závislosti...

Závislý člověk žije způsobem života, který nechce nebo nemůže změnit.“

(Mühlpachr 2008: 56)

Karel Nešpor (2006) je toho názoru, že člověk je patologickým hráčem, jestli se:

- U něho během období nejméně jednoho roku vyskytnou dvě anebo více epizod hráčství.
- Tyto epizody nejsou pro člověka výnosné, nicméně se opakují i přesto, že vyvolávají tíseň a narušují běžný život.
- Je jedinec zaujat myšlenkami a představami hraní a okolnostmi, které tuto činnost doprovázejí.
- Člověk pocítuje silné puzení ke hře, které těžko ovládá. Hráč hovoří o tom, že není schopný hře odolat vůlí.

Pavel Prunner ve své knize Psychologie gamblerství (Prunner 2008: 61) dále vysvětluje, že mezi zahraničními odborníky v poslední době sílí přesvědčení nahlížet na patologické hráčství jako na neurobiologický problém. Někteří zase věří, že jeden z důvodů vyúsťující v patologické hráčství, je nedostatek endorfinů v mozku. Endorfiny jsou látky, které si tělo samo produkuje a jejich přítomnost v těle navozuje pocit libosti. Výzkumy ukazují, že tělo lze přimět ke zvýšené produkci těchto tzv. „*hormonů dobré nálady*“. Jeden ze způsobů, jak přimět tělo k přirozenému vylučování takovýchto hormonů, je například i zvýšený tělesný pohyb při sportu.

Medicínsky ladění odborníci se domnívají, že na vzniku chorobného hráčství se podílí nižší aktivita serotoninového systému v mozku. V reálném životě to pak představuje větší nebezpečí pro patologické hráče ve spojení s jejich větší spontánností. Chorobní hráči by se měli více hlídat a neměli by snadno podléhat momentálním impulsům a okamžitým nápadům (Prunner 2008: 61).

2.1. Stadia rozvoje patologického hráčství

2.1.1. Stadium výher

Jako mnoho jiných problémů i patologická hra začíná nenápadně. Občasné hraní zprvu nepřináší větší problémy. Časté jsou fantazie o velké výhře. Neštěstím, které celý průběh podstatně urychluje, bývá velká výhra. Hráč touží výhru zopakovat, vyhrát ještě více. Má přehnané představy a hýří optimismem, pro který nejsou důvody. Zvyšuje sázky a hraje častěji. Jestliže začínal hrát ve společnosti, přechází poté k osamělé hře. Často se chlubí, že vyhrál, i když to nemusí být pravda. Člověk, který se dostane do tohoto stadia, může buď svůj problém řešit a přestat hrát, nebo pokračovat do dalšího stadia, které je ještě horší (Nešpor 2006: 14).

2.1.2. Stadium prohrávání

V této fázi už se člověk stává patologickým hráčem, protože jeho myšlení se soustřeďuje výhradně jen na hru, se kterou už nedokáže přestat. Na hru si začíná půjčovat peníze od ostatních, ke kterým se chová bezohledně, protože jim nedokáže dluhy splácet. Snaží se ukrýt svoji závislost, což se mu nakonec stejně nepodaří a v rodině nastávají vážné problémy. Bývá podrážděný, uzavřený, trpí jeho zdraví. Muže dojít k tomu, že se bude snažit získat prostředky na hraní nezákonnou cestou. V této fázi se objevují i pokusy s hraním přestat. (Pokorný, Telcová, Tomko 2002: 125)

2.1.3. Ztráta sebekontroly

Aby získal gambler potřebné finanční částky, uchyluje se k trestnému jednání, zejména v oblasti majetkové trestné činnosti. Často nedokáže strukturovat svůj čas, protože dlouhé hodiny prosedí například u hracích automatů. Hra přináší velké sociální důsledky, jako jsou vězení, ztráta přístřeší, rozpad rodiny apod. Mnohdy se dostává hráč do hluboké deprese a objevují se i sebevražedné pokusy. Zahraniční statistiky uvádějí, že v porovnání s populací se gambleři 5-10 krát častěji pokusí o sebevraždu (Bartlová 1998: 47).

2.1.4 Fáze rezignace

Pavel Prunner (2008) popisuje případy hráčů, kteří se dostanou i do čtvrtého stádia, které není v literatuře příliš popisováno. Poslední fáze je charakterizovaná rezignací jedince na vyřešení problémů vlastními silami. Hráči pocítují stav beznadějného zoufalství, nejsou schopni se sami rozhodovat, celkově se stávají pasivními. Existuje však naděje, že člověk, který má na daného jedince značný vliv, ho dokáže přimět k vyhledání odborné pomoci.

Nešpor (1994) rovněž připomíná fakt, že každý si nemusí projít všechna uvedená stadia. Čím dříve si však jedinec uvědomí svůj problém a začne na něm pracovat, tím je cesta k úplnému uzdravení snazší.

Je tu také otázka, jak dlouho trvá, než se člověk stane patologickým hráčem? Je to různé. Jeden až tři roky většinou bohatě postačují. U dospívajících a dětí bývá průběh ještě podstatně rychlejší. Někdy stačí několik týdnů nebo měsíců. Každý se nemusí dostat ze stadia výher až do stadia zoufalství. Čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a rozhodne se přestat s hrou, tím je to snazší a tím větší má naději, že se mu to podaří.

Profesionální léčba může poctivou snahu o překonání problému podpořit a cestu ke zdravému způsobu života usnadnit (Nešpor 2006: 14).

2.2. Frustrace z proher

Svoje stavy, hlavně po prohře, po dokončení hry nebo ukončení sportovní události, spousta gamblerů, se kterými jsem se bavil, popisuje slovem frustrace. Slovo frustrace jak popisují Cofer a Appley (1964) se dá označit do vzájemně propojených tří spojených jevů.

- Vnější situace blokuje dosažení nějakého cíle (uspokojení potřeby), vystupující jako bariéra zacíleného chování (dosažení cíle je znemožněno), například u sázejících hráčů je to prohra tiketu v poslední minutě, špatné rozhodnutí rozhodčího a podobně.
- Vnitřní psychický stav, který tato situace vyvolá, vyznačující se vznikem emoce a vnitřního napětí s motivací pro překonání překážky. U gamblerů to znamená, že tato prohra jim dodá motivaci do další hry a dalších pokusů o výhru.
- Zvláštní způsoby chování, které jsou touto situací a vnitřním stavem jedince, jenž byl touto situací vyvolán, způsobeny, a vyznačující se převážně nevědomým pokusem vyrovnat se s touto situací a zbavit se vnitřní tenze, která s ní souvisí (Cofer, Appley 1964: 418 in Nakonečný 1996: 121).

2.3. Deprese a úzkost

Nejčastěji se vyskytující reakci na stresující událost je úzkost. „*Úzkostí rozumíme nepříjemnou emoci charakterizovanou takovými pojmy jako je starost, obava, napětí a strach, kterou občas prožívají všichni lidé*“ (Doubek 2008: 11) U gamblerů toto rčení platí dvojnásob, a to hlavně po velikých prohrách. Zajímavé je, že většina mých respondentů říkala, že tyto stavy se u nich vyskytují třeba jen pár hodin po prohře. Doslova říkali, že tyto stavy jsou nepopsatelné, ale že je nejlepší je zaspát. Ráno se potom probudí úplně nový člověk s další motivací do hry. Postupně pak sami sebe utěšují a přemýšlí například o tom, kdo by jim ještě mohl půjčit peníze, co by mohli prodat a věří, že všechny prohrané peníze vyhrají nazpět.

2.4. Nepřímé rizikové faktory

K nepřímým rizikovým faktorům prostředí patří: Zneužívání či zanedbávání při výchově, účast rodičů na hazardu nebo hráčský vzor rodičů, účast skupiny vrstevníků na hazardu, nižší příjem, nižší vzdělání, společenská přijatelnost hazardu a v neposlední řadě snadná dostupnost příležitostí k hazardu (Williams, Westová, Simpson 2012: 15)

2.5. Přímé rizikové faktory

Mezi přímé rizikové faktory patří hlavně mylné chápání nebo nedostatek znalostí o hazardu. K tomuto chybnému chápání, například hráčským omylům, patří nepochopení skutečnosti, že většina výsledků hazardu je čistě náhodná a nezávislá na předchozích výsledcích, že většina forem hazardu má zápornou návratnost, to znamená, že nejde dlouhodobě vydělávat. Navíc u většiny her neexistují žádné systémy nebo strategie chování, které mohou tyto náhodné výsledky nebo matematický předpoklad ovlivnit (Williams, Westová, Simpson 2012: 16)

3. MOTIVACE HRÁČSKÉHO CHOVÁNÍ

„Předmětem každé hazardní hry je událost, jejíž výsledek je v okamžiku uzavření sázky z pohledu všech zúčastněných stran nejistý. Hráči, jejichž vstup do hry je záležitostí jejich svobodného rozhodnutí, se ovšem současně spoléhají i na to, co chtějí mít za jisté: že čas, podobný porodní bábě, zrodí v budoucnu skutečnost zřejmou všem a všem jako skutečnost přijatelnou. Takto zrozená skutečnost (a je vpravdě zrozená, neboť zrodit se může jen to, co bylo počato a co zráló, a tedy žilo, jen to bylo nezrozeno, a tedy skryto) jejich sázku rozsoudí, přičemž zmíněnému soudu je nutné se podřídít“ (Horáček 1996: 1).

Milan Nakonečný motivaci popisuje jako intrapsychický proces, který vychází z určité potřeby a jeho výsledkem je výsledný žádoucí stav či proces. Tento konečný stav může být iniciován vnitřními i vnějšími pobídkami. Mezi vnitřní pohnutky patří například odpočinek, kterému předcházela pocit únavy, zatímco vnější pobídkou může být finanční ohodnocení po splnění zadaného úkolu (Nakonečný 2014: 15).

Pavel Prunner (2008) hovoří o nejednotnosti názorů různých autorů k této problematice. Někteří odborníci například uvádí, že prvotní výhra je hlavní motivací pro patologické hráčství a užívají model takzvané pozitivní podpory. Tento model vychází z prvotních úspěchů ve hře, které nutí jedince k dalšímu hraní. Důležitými vlivy, které mají vliv na hráče, však nemusí být pouze finanční obnos. Významným motivem k udržení ve hře může být také stimulace mezi přáteli a ostatními hráči, různé bonusy ve formě nápojů či jiných služeb určených hráčům, prostředí bohaté na podněty, či fyziologické vzrušení. Dalším velkým motivem je zpravidla velká výhra, která obvykle dosahuje větší částky, než je roční příjem jedince.

Existuje také jedna teorie, která vychází naopak z modelů negativní podpory. Tento model je typický pro hráče, kteří nezhájili svou herní kariéru příliš šťastně. To však pro

hráče nemusí znamenat konec veškerému hraní. Mnohé z nich naopak počáteční prohry dokáží iniciovat k větší snaze k dalšímu hraní a odstranění překážek, o kterých se domnívají, že jim kazí výhru. Takoví hráči pak mají mnohdy pocit nesplněného očekávání a mají potřebu dokázat sobě i druhým, že disponují určitými schopnostmi, které je přivedou k vítězství. Tento model tedy vysvětluje, proč někteří jedinci nepřestávají hrát i v případě, že jim hra nepřináší žádné výhry a zisky (Prunner 2008: 167).

3.1. Psychologická potřeba

Psychologickou potřebou pro gamblera je útek od jiných problémů nebo poskytnutí velmi příjemné a potřebné formy vzrušení. Dalším důležitým faktorem je také velikost odměny a četnosti hazardu v rané fázi hráčství. Brzká výhra je tedy důležitým určujícím činitelem pro pokračující hráčství i pro jeho budoucí účast na hazardních hrách.

3.2. Bažení po hře

Anglický výkladový slovník definuje craving jako „*velmi silnou touhu*“. (Longman 1982: 1307).

Výraz bažení vznikl překladem anglického slova craving. Přestože craving by v doslovném překladu znamenal „velmi silná touha“, rozhodli se čeští psychiatři pro dnes již málo používaný výraz bažení (Nešpor 1999).

Umění rozpoznat u sebe bažení patří k základním dovednostem abstinujícího gamblera. Může tak bažení lépe zvládat a vyhýbat se spouštěčům. Nebezpečné je, pokud si člověk bažení neuvědomí, ale bažení přesto ovlivní jeho chování.

Bažení po hře je tedy nejsilnější když:

- Když je hra dostupná.
- V počátcích abstinence - např. první den poté, co člověk přestane hrát.
- Ve chvílích prožívání intenzivních emočních stavů, buď negativních (úzkost, strach, deprese, hněv, vztek) nebo pozitivních (radost, štěstí).

„Při psychickém bažení dochází k oslabení paměti, zvýšení tepové frekvence, zvýšenému krevnímu tlaku, k změnám v aktivitě některých částí mozku atd.“

(Nešpor 1999: 6).

Bažení se dá považovat za součást každé závislosti. Vyskytuje se společně s jevy, jako jsou zhoršené sebeovládání nebo to, že někdo v naruživém chování pokračuje navzdory škodlivým důsledkům, které jsou mu známé.

U gamblersů je to popisováno takto: *„Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí“* (Nešpor 1999: 5).

Bažení mění svou intenzitu podle situace, ve které se závislý právě vyskytuje. Nejintenzivnější je v okamžiku, kdy je objekt závislosti nejbližší. Psychiatři v této souvislosti uvažují o dostupnosti návykové látky jakožto faktoru, který může vyvolávat bažení jako podmíněný podnět. Pokud tedy na patologického hráče při procházce městem ze všech stran blikají displeje oznamující velikost jackpotu je jasné, že jeho touha hrát bude mnohem větší, než kdyby šel lesem, kde žádné takové podněty nebudou. Silnější je také bažení v začátku abstinence, kdy se dostavují abstinenci příznaky.

Bažení má jinou intenzitu u různých závislostí. Porovnání míry bažení není sice úplně přesné, je však možné. U patologických hráčů bylo přitom popsáno silnější bažení než u závislých na alkoholu nebo kokainu.

Bažení je zcela určitě subjektivní stav a u každého se projevuje trochu jinak.

Přesto jsou popsány určité společné znaky pro všechny

- Vzpomínka na příjemné stavy pod vlivem návykové látky nebo na pocity při hazardní hře nebo fantazie na toto téma často nutkavého charakteru
- Nepříjemné tělesné pocity: Svírání na hrudi, bušení srdce, svírání žaludku, sucho v ústech, třesy, bolesti hlavy a v různých částech těla, pocení.
- Nepříjemné duševní pocity: Silná touha po návykové látce nebo hazardní hře, úzkosti, stísněnost, únava, slabost, zhoršené vnímání okolí, neklid, vzrušení, podrážděnost.

Odborníci se shodují na tom, že bažení má souvislost s recidivami. Nemusí k recidivě bezpodmínečně dojít, ale závislý je mnohem více ohrožen k ní sklouznout. Vznik bažení má mnoho příčin, může to být riziková zevní situace, ale stejně tak i špatný duševní stav. Proto nelze jednoznačně říct, kdy chuť přijde a nezbyvá než být připraven se této situaci postavit (Nešpor 1999: 8).

3.3. Spouštěče bažení po hře

Spouštěče jsou snadno rozpoznatelné podněty, které vyvolávají bažení. Čas od času se chuť po hře probudí sama od sebe, někdy ji vzbudí určitý spouštěč. Okamžitou chuť do hry nazýváme tedy jako bažení. Je dobré uvědomit si, co chuť dráždí a těmto situacím se vyhnout.

Spouštěčem může být: přítomnost alkoholu, místo, kde člověk dříve hrál, problematičtí známí, pocit samoty, ale také třeba únava, nedostatek spánku, nuda, bolest.

4. HERNÍ PROSTŘEDÍ HEREN A KAMENNÝCH POBOČEK

Herní prostředí nevyžaduje kulisy, hudbu, efekty; je doslova minimalistické:

například stolní deska se čtyřmi kostkami cukru. Hráči soustředění kolem tohoto jeviště nepotřebují ve svém „hledišti“ zhasnout, rušivé světlo zhasínají sami v sobě. A stejně tak vypínají všechny zvenčí přicházející zvuky, například hlučný kašel nějakého ne hráče. V ideálním případě neproniká do herního kruhu zvenčí nic – a protože vlastních předmětů obsahuje jen minimum, dostává se každému z nich, díky zvláštnímu „odmyslnění“, dimenzi jinde nevidaných (Horáček 2011: 152).

Každé kasino nebo herna má svá tajemství. Není v tom ale nic tajemného a ani obzvláště pozoruhodného. Tajemství spočívají v jednoduchosti, kterých si běžný hráč často ani nevšimne nebo si je neuvědomuje. Pár takových tu zmíním, a to především z pohledu hráče nebo návštěvníka herny.

Herny mívají tajemství, která se vlastně týkají běžného fungování klasického provozu. Prakticky se o nich nemluví, ale to neznamená, že neexistují. Herny se těmito věcmi nechlubí, ale ani je nepovažují za nic špatného, když se o nich ví. Například je každá herna zařízena tak, abyste v ní zůstali co nejdéle. To znamená, že nemá žádná okna a hlavně hodiny. Je v ní přítmí a tlumená neonová světla. Hráč se tedy uvnitř cítí dobře a ztrácí pojem o čase. V hernách jsou také automaty, které se po každých zhruba pěti minutách hlasitě zasmějí a snaží se tím hráče zlákat.

Ve většině kasin jste také neustále sledováni, a to platí hlavně, pokud jste úspěšní a máte velké výběry výher. Ve většině heren jsou také výhry vypláceny v malých bankovkách, tím tedy vzniká větší pravděpodobnost, že danou výhru investujete do další hry, protože menších bankovek vám není tolik líto jako velkých. Ve většině heren už je i samozřejmost

veškerého občerstvení zdarma, toto je ale podmíněno tím, že hrajete. V hernách je také nepsané pravidlo že se z výher nechává nějaké spropitné pro obsluhu daného úseku.

4.1. Online herní prostředí

Největší výhodou online herního prostředí je jeho dostupnost. Je možné hrát prakticky kdekoli a kdykoli, a to je právě pro hráče to největší lákadlo. Stačí mít už jen trošku chytřejší telefon a přístup k internetu. Mnoho pravidelných hráčů mluví o potěšení, které lze najít při online hazardním hraní. To zahrnuje nejen hru, ale také další aspekty. Například ženy hrající poker hovoří o potěšení z rozvíjené dovednosti ze hry, soutěživosti a vítězství. Je to pro ně čas, který mají jen pro sebe. Mohou si užívat hru a chatování s lidmi z bezpečného prostředí svého domova. Hra je tedy u nich vnímána jako velmi pozitivní a zábavná činnost, za kterou jim stály i vynaložené finanční náklady (Corney 2010: 56).

Jsou tu také různé výhody, které mohou právě provozovatelé online hraní a sázení nabídnout. Například oproti offline sázení může nově se registrující hráč dostat volné sázky nebo si zahrát cvičné hry zdarma. Některé sázkové kanceláře pak nabízí při první prohře vrácení celého vkladu.

Na druhou stranu nevýhody online hraní jsou neschopnost platit kartou a hlavně nedostatek fyzických transakcí při vybírání peněz po výhře, které jsou pro spoustu hráčů velice oblíbené, protože je pro ně fyzický kontakt s penězi velice důležitý.

V poslední řadě bych zmínil jeden z nejrozšířenějších druhů hazardu, a to live sázení. Live sázení, je považováno jako velmi promyšlenější a sofistikovanější z toho důvodu, že hráč má možnost sledovat například dané utkání živě. Live sázení, umožňuje sázky skoro na vše. Na počty branek, držení míče a spoustu dalších. Sázkari tak utkání více prožívají, než kdyby si vsadili a poté by viděli až konečný výsledek, tento druh gamblingu jim tak dodá více adrenalinu do žil.

5. JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY A VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola se věnuje životním příběhům čtyř jedinců, kteří se setkali s patologickým hráčstvím nebo hazardem. V jednom případě půjde o rodinného příslušníka. Jde opravdu o příběhy pravdivé a ze života všech dotazovaných. Jedno setkání proběhlo v uvedené herně Buffalo v Polabinách, druhé v baru Tipgames na Třídě míru a třetí v neutrálním prostředí nejmenované kavárny. Poslední, asi nejsmutnější rozhovor jsem měl se sestrou již zesnulého patologického hráče po telefonu. Mluvil jsem ale s více aktivními hráči, jak nyní z pohledu nehráče, tak také v době, když jsem občas hrál. Vzpomínám si, že když jsem hrával, tak jsem se dozvídal mnohem pravdivější a osobnější odpovědi. Bohužel už si je tolik nepamatuji, ale ty nejzajímavější věci přece jenom ano.

5.1. Příběh číslo 1. - Kamil

Kamilův příběh mě jako jediný v ničem moc nepřekvapil. Je přesně takový, kterých můžeme slyšet plno mezi ostatními gamblery. Začínal jako hráč, který si zahraje jen tak z nudy nebo pro pobavení. Ale tato jeho závislost přešla až do úplného zoufalství.

Kamilovi je 42 let, je rozvedený a má jednoho syna. Má za sebou dvě ústavní léčení. K prvnímu léčení v roce 2007 v Opavě byl v podstatě donucen rodinou. Rodiče Kamila z důvodu vysokých dluhů za částky prohrané na hracích automatech synovi zařídili ústavní léčbu. Kamil v rozhovoru přiznává, že se sám doporučené léčbě nebránil, chtěl se totiž na čas schovat. Přiznal, že chtěl v podstatě vyzkoušet léčbu a vrátit se do normálního života, k manželce a synovi. Bohužel již půl roku po skončení první léčby začal opět hrát. Kamil, jak sám říká, miloval svoje automaty, byly pro něho největší vášeň a byly pro něho současně uklidňující. Nejvíce hrál po nocích, když chodil ze zaměstnání. Každý den hrával

tak hodinu až pět, podle toho, jak se dařilo. Všem v okolí lhal, že problém nemá, že je vše v pořádku a že má vše pod kontrolou. Problémy s nedostatkem peněz vždy nějakým způsobem vyřešil. Nejdříve si půjčoval jen od kamarádů, později došlo i na půjčky v rodině, a nakonec se mu vždy podařilo přemluvit manželku, aby si vzala půjčku. Tímto se pomalu ale jistě dostal do nevratného kolotoče půjček a dluhů a spolu s ním i rodina. Poté co prohrál půjčku, kterou si vzala jeho manželka, všechno vyšlo najevo a Kamil se musel doma všem znovu přiznat, dostal na výběr dvě možnosti. Buď se půjde sám dobrovolně znovu léčit, nebo přijde o rodinu a o zázemí. V roce 2011 tedy nastoupil druhou ústavní léčbu v Bohnicích a tam konečně pochopil, že takový život dál vést nechce a nebude. Hlavně kvůli synovi. Přesto se po tomto léčení jeho rodina rozpadla. Proběhl rozvod, jehož příčinou byla ve velké míře hlavně Kamilova insolvence. Za dvanáct let prohrál přes 3,5 milionu. Dodnes je splácí a společně s dalšími penězi, které dluží rodičům i známým, ještě dalších 15 let splácet bude. Kamil však již 5 let abstinuje, což je v tomto případě skutečně pozitivní, bohužel za svou závislost nese ale i následky. Kvůli hraní skončil špatně i se zdravím, protože pracoval 25 dní v měsíci až 12 hodin denně. Musel podstoupit operaci hlavy a operaci páteře. Se synem se do operací vídal pravidelně každých 14 dnů, potom ale ze zdravotních důvodů nemohl delší dobu syna vídat, a proto mezi nimi došlo k odcizení, což Kamil nese velmi těžce a stále se snaží se synem vztah obnovit. Nějakou dobu po ukončení ústavní léčby a po rozvodu musel bydlet Kamil u rodičů, ale nyní, když si nastavil jasná pravidla, bydlí už sám. Pro svou špatnou zkušenost nemá účet a ani nenosí u sebe žádné kreditní karty. Peníze mu tedy spravují rodiče. V současnosti si myslí, že už alespoň trochu získal zpět důvěru rodiny. Splácí dluhy a dál dochází na terapie. Je velmi vděčný rodičům, že i přes jeho slabost a nespolehlivost mu vždy pomohli. Myslí si, že se mu teď daří a časem se všechno spraví.

5.2. Rozhovor číslo 1.

- Jak bys popsals zlom, kdy se z nevinné hry pro zábavu stala chorobná závislost?

Tento zlom si Kamil prý uvědomil asi v době, když poprvé přemluvil manželku, aby si vzala půjčku. Namluvil jí, že si koupí novou sedačku a vybavení kuchyně, ale již tehdy prý počítal, že část peněz z půjčky bude jen pro něj. Přiznal, že tímto činem tak nejspíš potopil celou svoji rodinu. Nebo také potom, když se podruhé přiznal rodičům. Tyto dvě události řadil úplně nastejno.

- Jak jsi vnímal svoji závislost?

Kamil odpověděl tak, že svou závislost vnímal způsobem, že ji má, ale že s penězi na začátku neměl vůbec problém. Pracoval přesčasy, nebo si měl možnost vždycky od někoho půjčit, od rodiny nebo od kamarádů, takže všechno podle jeho slov bylo fajn. Svoji identitu si nijak nepřipouštěl a vnímal to tak, jak to je. Někde v nitru se ale určitě styděl. V žádném případě mu ale nedocházelo, do jaké fáze se dostal.

- Jaké sis vytvářel iluze o hraní? Co Tě k tomu vedlo?

Podle Kamila to ani tak nebyly iluze. Podstatný pro něho byl ten pocit, který ho uvolňoval a dával mu nevšední pocit. Každý den se těšil, až skončí v práci a až si budu moct konečně zahrát. Hrál hlavně pro pocit uklidnění, i když jeho pocity po prohrách byly mnohem horší

- V jakých částkách se tvé hraní pohybovalo?

Ze začátku, když Kamil neměl ještě dost peněz, tak v řádu dvě stě až pět set korun, to byl strop. Poté, v další fázi, když už pracoval, se částky vynaložené do hry začaly řádně navyšovat. A ke konci, když už v tom byl celý, až po uši šly sázky i do tisíců. V závěrečné nejhorší fázi, kdy měl půjčky všude, kde to šlo, tak vsadil třeba i sto tisíc.

- Označuješ se za abstinujícího gamblera, nebo co vlastně prožíváš, když jdeš kolem nějaké herny?

Kamil kolem sebe má ještě dost lidí, kteří s ním vydrželi a taky pár kamarádů, kteří ale hrají dál. Co mu ale vadí ze všeho nejvíce, je ta všudypřítomná propagace hraní, a hlavně sportovního sázení. Stát na tom sice vydělává spousty peněz, což je určitě fajn, ale na druhou stranu se pak lidé i díky tomu dopouštějí třeba i trestných činů. Pokaždé, když prochází kolem nějaké herny, tak má i po těch pěti letech stále mrazení v zádech. Naštěstí u sebe už nenosí velkou hotovost ani žádné kreditní karty.

- Lituješ něčeho?

Kamil neuvěřitelně lituje toho, že mu stále pár jeho blízkých nedokáže odpustit i když se už snaží a splácí dluhy, jak to jen jde.

5.3. Příběh číslo 2. - Martin

Příběh číslo 2. je podle mého nejvíce zajímavý a zároveň nejsmutnější ze všech příběhů.

Rozhovor jsem vedl se sestrou hlavního protagonisty, kterou osobně znám, a hlavně proto, že se jí bratr nejdou svěřit a o jeho problémech tak věděla. Rozhovor byl veden po telefonu a nahrával jsem si ho samozřejmě se svolením.

Martin byl úspěšný vrcholový sportovec. Konkrétně se věnoval fotbalu. Tréninku se věnoval intenzivně a věnoval mu veškerý volný čas. Po maturitě měl už velmi lukrativní hráčskou smlouvu, a tak se tedy fotbalu věnoval naplno a stal se vrcholovým sportovcem. Mezitím se stačil oženit, narodila se mu dcera a poté i syn. Po pěti letech v českém klubu dostal ještě lepší nabídku z Francie. Do Francie se přestěhoval nejprve sám a nejdříve s vizí, že až vytvoří potřebné zázemí, tak se k němu připojí i rodina. Zpočátku jeho působení ve Francii bylo s

ohledem na sportovní vytížení tak velké, že neměl potřebný prostor, aby za svojí rodinou jezdil do Čech. Jediná komunikace mu tedy zbývala po telefonu a po internetu. Jelikož Martin neměl moc volného času a stýkal se hlavně se svými mladšími a svobodnými spoluhráči, zlepšila se jeho francouzština. Časem začal po vyhraných zápasech se spoluhráči chodit na občasné noční tahy do francouzských luxusních podniků. Součástí těchto tahů byl částečně i alkohol, ale Martin zde zažil i první setkání s hazardní hrou. Jelikož byl značně soutěživý a vydělával nemalé peníze, začal se aktivně účastnit hry. Jeho vášní se stala ruleta. Zpočátku navštěvoval herny jen pro zábavu po večerech s kamarády, postupně však jeho kroky do heren mířily častěji. Později to bylo už skoro pokaždé, když měl volno. Čím více hrál, tím více zanedbával svůj rodinný život. Před manželkou si vymýšlel různé pseudoproblémy.

Z Martinovy strany začaly ochabovat i telefonické kontakty domů a po jeho druhé sezoně ve Francii už nebyl ani schopen naplno zabezpečit rodinu, i když vydělával nemalé částky. První rok byl bez komplikací, ale druhý rok se začaly původně pravidelné platby zpožďovat.

Celkové divné a citově chladné chování ze strany Martina se manželka rozhodla řešit. Zpočátku se domnívala, že snad Martin žije s jinou ženou, ale později se od manželových přátel dozvěděla, že podlehl hazardnímu hraní. Zjistila také, že si od nich stále častěji půjčuje, a to i velké částky peněz. Závislost se podepsala také na jeho sportovním výkonu. Po třech letech ve Francii se tedy vrátil domů za svojí rodinou. Ještě rok hrál v domácí soutěži, ale kvůli zranění kolena musel skončit a začal pracovat u policie. Kvůli tomu, že problémy s hraním nepřestaly, dala manželka Martinovi ultimátum. Buď s hraním okamžitě přestane, nebo požádá o rozvod. Martin nepřestal a s rozvodem se také nemohl smířit. Asi dva a půl měsíce po rozvodu Martin prohrál 50.000 v ruletě, a to bylo asi rozhodující. Po této prohře nejprve dojel na policejní stanici, kde pracoval, pro služební zbraň. Pak zamířil do kadeřnického salónu, kde pracovala jeho už bývalá manželka. Počkal asi půl hodiny, až obslouží zákaznici, pak s ní vyšel na dvorek pod záminkou soukromého rozhovoru, kde ji

nejprve střílel do břicha a poté do hlavy. Pak prostřelil hlavu i sobě. Manželka krátce po převozu do nemocnice zemřela, Martin po několika dnech v nemocnici také.

5.4. Rozhovor číslo 2.

Tento rozhovor bude jiný, protože není se samotným hráčem, ale s jeho sestrou.

- Kdy se ti bratr poprvé svěřil, že má problémy s hraním?

„Osobně se mi svěřil až po jeho návratu z Francie. Samozřejmě ode mě chtěl pomoci, ale půjčila jsem mu peníze pouze na opravu auta. Ale o jeho problémech jsem věděla už dříve od jeho manželky, se kterou jsem byla v kontaktu a občas jí pomáhala se starat o děti“.

- Jak bys popsala bratra po všech stránkách před cestou do Francie a po jeho návratu?

„Před cestou do Francie neměl v hlavě nic než jen fotbal a svoji rodinu. I při jeho první sezoně, když se vrátil na Vánoce domů, jsem nezpozorovala žádné známky změn. Přivezl všem spoustu dárků a byl usměvavý, veselý, snad jen trochu unavený. To jsem ale přičítala fotbalu. Při druhé návštěvě doma po roce už to poznat malinko bylo, bratr byl často podrážděný a uzavřený do sebe. Také už hlavně neutrácel tolik jako dříve. Po jeho celkovém návratu to už ale byl úplně jiný člověk. Tehdy se mi poprvé svěřil. Připadalo mi, jako by zastárnul o deset let. Jeho komunikace s rodinou byla minimální. Po rozvodu a jeho zranění, když musel skončit s fotbalem, se z bratra stala už opravdová troska. Trošku naděje svitlo, když začal pracovat u policie, ale hrát hazardní hry nikdy opravdu nepřestal, a tak se bohužel stalo, co se stalo“.

- Snažil se vás bratr požádat o pomoc nebo naopak snažili jste se mu nějak pomoci vy?

„O jinou, než finanční pomoc nás bratr nežádal, mluvím tedy za sebe a své rodiče. My jsme mu jinou cestou pomoci nemohli, i když jsme chtěli a mnohokrát se snažili ho přemluvit. Po jedné z domluv od otce to už vypadalo, že s hraním skončil. Našel si práci, a my jsme si všichni mysleli, že začal normálně žít, ale bohužel jsme se mýlili. On si sám nejspíš nikdy nepřiznal, jak na tom je a už vůbec ne, že by se měl léčit“.

5.5. Příběh číslo 3. - Miroslav

Třetí rozhovor je s mužem, kterému je 34 let a propadl především hracím automatům.

Zvláštní na tomto příběhu je, že i po všech prohrách, dlužích a léčbách s ním zůstala jeho manželka, kterou jsem měl také možnost krátce vyzpovídat. Zajímavá na tomto příběhu je také obrovská odhodlanost ze strany jeho rodičů i manželky mu s problémy pomoci. Jak Miroslav, tak i jeho manželka byli tak laskaví a odpovědi mi zaslali elektronickou poštou.

Miroslav vyrůstal ve Slaném a mládí měl celkem klidné, neměl žádné sourozence, a tak veškerá snaha rodičů byla mířena přímo na něho. S nástupem na střední školu se Miroslavova rodina přestěhovala do Prahy kvůli otcově práci. Miroslav v Praze dostudoval a našel si tam také zaměstnání. Z nenadálých důvodů musel v práci skončit a najednou měl mnohem více času, bohužel měl ale taky spoustu kamarádů, kteří inklinovali k hazardní hře. Jednou při návštěvě herny v podnapilém stavu byl svědkem kamarádovy veliké výhry na výherním automatu. Rozhodl se to také vyzkoušet a podařilo se mu vyhrát, a to byl začátek.

S hazardními hrami začal již ve 25 letech, v tu dobu už byl dva roky ženatý. Jeho závislost se čím dál více stupňovala a hazardní hrou řešil všelijaké problémy. Když se napil, prohrál kolikrát všechno. Miroslav si začal půjčovat, kde to jen bylo možné, od rodičů, kamarádů, bankovních i nebankovních společností a dostal se tak do obrovských dluhů. Jeho manželka

dlouhou dobu nic netušila. Když už Miroslav nebyl schopen věci řešit sám, tak se svěřil rodičům. Tehdy se to vlastně poprvé dozvěděla i jeho manželka. Miroslav se musel jít ihned léčit, rodiče prodali nejprve chalupu, aby tak splatili ty nejdůležitější dluhy. Rok po návratu z léčení se do toho Miroslav dostal znovu a v mnohem větší míře. Rodiče mu ale znovu obrovsky pomohli. Prodali byt v Praze a odstěhovali se zpátky do Slaného a ze zbylých peněz mu znovu pomohli. Následovalo druhé léčení, při kterém už Miroslav několikrát přemýšlel i o sebevraždě, ale už jenom kvůli manželce a rodičům to udělat nechtěl. Nyní už přes tři roky abstínuje a finance mu spravuje manželka, která ho i přes to všechno stále neopustila.

5.6. Rozhovor číslo 3.

- Jak bys popsal zlom, kdy se z nevinné hry pro zábavu stala chorobná závislost?

„Přesně v ten moment, když jsem začal prohrávat cizí peníze. Od kamarádů, rodičů, manželky a věřitelů“.

- Jak jsi vnímal svoji závislost a svoji vlastní identitu?

„Svoji závislost jsem vnímal velmi špatně, měl jsem deprese a myšlenky na sebevraždu. Trápilo mě svědomí, že tam jdu s penězi rodičů a budu muset lhát a shánět další peníze, když je prohraju, ale nic jsem s tím neudělal. I když jsem hodně vyhrál, nic jsem si pro sebe ani ženu nekoupil. Jediné, co jsem občas koupil, bylo jídlo a pamlsky pro psa“.

- Jaké byly tvoje iluze o hraní? Co Tě k tomu vedlo?

„Hlavní iluzí byla určitě vidina zbohatnutí. Je obrovský úspěch vyhrát peníze, to je báječný pocit, jako když při sportu dáte třeba gól. A když jsem prohrával, tak to jediné, v čem jsem si připouštěl, že jde o problém, byly moje dluhy. Vůbec ne samotné hraní, pořád jsem chtěl vyhrát vše nazpět“.

- Litujete něčeho?

„Ano lituji toho, že kvůli mně manželka neustále trpěla a taky je mi velmi líto, jak jsem zklamal rodiče, kteří se museli kvůli mně v životě hodně uskromnit. Nikdy jim to nezapomenu a navždy už budu jejich dlužníkem“.

Nyní pár otázek na Miroslavovu manželku, která i přes všechny problémy zůstala stále jeho ženou.

- Jaké jste zažívala pocity poté, co jste se znovu dozvěděla, že váš muž hraje?

„Určitě to byl pocit bezradnosti, nevěděla jsem, co dělat dál. Nebyla jsem schopná udělat rozhodnutí, ale chtěla jsem manželovi za každou cenu pomoci, i když jsem věděla, že toho můžu potom litovat“.

- Napadlo vás, že byste mohla manžela opustit?

„Bylo by to samozřejmě jednodušší, tyhle myšlenky jsem měla, ale chtěla jsem ten boj společně vyhrát. Jsem totiž bojovnice a v životě jsem už jednou velké zklamání zažila, když mě někdo opustil. Pokud máte někoho opravdu rád, tak se mu budete snažit vždy pomoci“.

- Co jste se snažila dělat, abyste manželovi pomohla?

„Snažila jsem se sehnat informace o tom, co mě může ještě potkat. Mám totiž svojí teorii o gamblerství. Člověk podle mě musí mít sklon k závislosti po předcích. U gamblerů hraje roli patologický vztah k penězům. Myslím si, že jeden z rodičů je šetrivý, ale je to jen moje soukromá teorie“.

- Jaké to je tedy žít s gamblerem?

„Nebudu už asi nikdy v pohodě. Nenudím se a musím být pořád ve střehu. Sama jsem si to tak vybrala, manžela mám ráda a mám to, jaké jsem to chtěla“. (Z její poslední odpovědi je vidět velká síla.)

5.7. Příběh číslo 4. - Karel

Poslední příběh je velmi zvláštní. Je o muži, kterého v pardubické největší herně zná snad každý, jmenuje se Karel. Velmi dobře o své závislosti ví, ale i tak hraje až na výjimky každý den. Oproti ostatním hráčům má ale jiné finanční možnosti na hru. Jelikož mě znal z doby, kdy jsem také hrál, byl ke mně velice vstřícný. Tento příběh a rozhovor jsem si pamatoval a drobně zapisoval.

Karel mi svůj příběh vyprávěl nějak takto: Narodil se ve slušné a zajištěné rodině. Oba jeho rodiče byli vysokoškoláci. Jeho rodina vlastnila rozsáhlé pozemky kousek za Holicemi. Vyrostl celkem v klidu, snad jen jeho výchova byla podle jeho slov malinko přísnější. Před nástupem na vojnu vystudoval školu technického směru. Po návratu z vojenské služby začal ale mít chuť žít. Bohužel zanedlouho na to mu zemřel nejdříve otec a o rok později mu zemřela i matka. Do rukou mu tedy spadlo rozsáhlé dědictví. Nějaké pozemky prodal a pořídil si místo nich dva byty v Pardubicích. Oženil se a narodila se mu dcera. Žil tedy spokojený život. Dceru slušně vychovávali, manželka byla v domácnosti a on spravoval rozsáhlé majetky. Ale jak on sám říká, něco mu pořád chybělo a hledal něco extra, nějakou třešničku na dortu. Tu osudnou třešničku na dortu našel, ale v hazardu. Hrál, už když dcera chodila do školy, ale to bylo takové poznávání. Postupem času začal ale v herně trávit více a více času. Někdy tam byl i více než půl dne. Hrál hlavně ruletu i automaty, někdy stíhal obojí zároveň.

Samozřejmě také prohrával, ale nebylo to tolik znát. Spíše začal trpět jeho rodinný život. Vztah s manželkou se mu začínal ochlazovat. Dcera se po ukončení střední školy nastěhovala do jednoho z bytů, který jí Karel přenechal. Jeho dcera je asi to jediné, na co je v životě aspoň trošku hrdý. Po odstěhování dcery se jeho manželská situace ještě zhoršila. Karlovo věčné trávení v hernách a samotné hraní se provalilo a došlo tedy k rozvodu. Od této chvíle s ním ale přestala komunikovat i jeho dcera. Karel si myslí, že se k ní nezachoval zrovna nejhůře, ale bere to tak, jak to je. Nikdo mu tam už nezůstal. Nepotřeboval tak už svůj velký byt, tak ho prodal a pořídil si garsonku. Nějaké pozemky mu ještě zůstaly a co inkasuje za jejich pronájem, je schopný do týdne hned prohrát. Hraje prakticky pořád, když to jde. Několik dnů se stane, že ani nejí teplé jídlo. Prodal i auto a podle jeho slov se jen tak potácí městem. Naštěstí ho netrápí velké dluhy jako ostatní hráče, ale kdyby nezdědil to, co zdědil, tak ani nechce domyslet, jak by to dopadlo. V herně tráví prakticky každý den, je to jeho druhý domov. Když má peníze, hraje ruletu a automaty a když ne, tak třeba jenom poker. Léčit se už ale nepůjde a ani prý nemá důvod.

5.8. Rozhovor číslo 4.

- Jak bys popsal zlom, kdy se z nevinné hry pro zábavu stala chorobná závislost?

Podle Karla přesně v tu dobu, kdy v automatech a ruletě mizely čtyřciferné částky. To už pro něho přestávala být hra pro zábavu, ale čistá závislost. Už předem totiž jasně vnímal, že jde do té herny prohrát.

- Jak jsi vnímal svoji závislost a svojí vlastní identitu?

Karel svoji závislost vnímal tak, že měl vždycky během hry zatemněno před očima a nic jiného, než hraní ho nezajímalo. Mobilní telefon měl vždycky v herně neustále vypnutý. Jako stálého

hráče ho neustále zásobují všemožnými nápoji zdarma a jemu prakticky nic nechybí. Že je závislý sice věděl, ale ten svět kolem ho nepřestával bavit a byl pro něho pravidelným přísunem adrenalinu.

- Jaké sis vytvářel iluze o hraní? Co Tě k tomu vedlo?

U této otázky se Karel dlouze zamyslel, ale nakonec odpověděl tak, že špatně posuzoval objektivní realitu a to, co se děje právě teď. Vedlo ho to tedy k tomu to, že v životě hledal nějakou třešničku na dortu.

- Přemýšlel jsi někdy o léčbě nebo nějaké terapii?

Na tuto otázku Karel odpověděl tak, že dříve možná ano, ale teď si myslí, že je na to už starý a minulo by se to účinkem. Ale kdyby mu bylo o dvacet třicet let méně tak by na 100 % nastoupil na léčení nebo by alespoň navštívil nějaké terapie.

- Čeho nejvíce lituješ?

Karel nejvíce lituje toho, že na něj kvůli hazardu zanevřela jeho vlastní dcera.

6. INTERPRETACE DAT Z TERÉNU

Z výzkumu tedy vyplývá, že problematika gamblerství je v naší společnosti velmi zažitá. Tento veliký problém chorobné závislosti je v dnešní době svým rozsahem již na předních místech všech závislostí. Nesmírně varující je, že tato závislost začíná vždy jen jako zábava, ale přechod do závislosti je rychlejší, než si většina hráčů myslí.

Hráč jde nejdříve za zábavou, pro vzrušení někdy i z nudy, a svůj problém si je schopen uvědomit, až když ztratí spoustu peněz nebo své rodinné zázemí.

Zarazilo mě, že většina aktivních hráčů, se kterými jsem se bavil bokem i s těmi, se kterými tu jsou uvedeny rozhovory, pocházejí z relativně slušných a zabezpečených rodin. S prací kolikrát také neměli problém, kolikrát měli i nadprůměrné výdělky. Hledali jen nějaké to vzrušení, ze kterého se ale pak nemohli dostat.

Toto by mělo být pro společnost varováním. Naštěstí se jisté kroky k prevenci začínají již podnikat. Některé městské úřady ve svých městech chtějí mít hráčské automaty pod kontrolou a přijímají různá opatření. Ale to pořád nic nemění na tom, že počet heren v České republice je stále vysoký.

Z výzkumu bohužel dále vyplývá, že málokdo z chorobných hráčů může svou závislost zvládnout bez pomoci a velmi často mu může pomoci jedině rodina. Pomoc rodičů byla v mých rozhovorech klíčová a ve výjimečných případech i pomoc partnera nebo partnerky. Naopak hrající kamarádi znamenají pro většinu začínajících hráčů veliké nebezpečí. Svým výzkumem jsem samozřejmě nenašel řešení, ale pokusil jsem se proniknout do blízkosti lidí, kteří si jsou již vědomi své slabosti a pokusili se ji zvládnout.

6.1. Iluze o hraní a příklady z terénu

Po rozhovorech s gamblery a jejich pozorování, bych chtěl zmínit nejčastější iluze, které si o hře vytváří.

1. Iluze o okamžitém zbohatnutí. Výhra většinou znamená pro aktivního hráče velké nebezpečí, a hlavně je další motivací do hry. Většina sama řekla, že právě po velké výhře, přišly ty největší prohry. Tato iluze většinou platí pro začínající hráče, kteří přijdou do herny a všude vidí různá lákadla, jackpoty a velikosti výher z jiných poboček.
2. Iluze o jedné výhře. To znamená, že většina gamblerů si myslí, že když jednou vyhraje, musí kvůli výhře hrát znovu, a právě tak vzniká závislost. To platí zvláště pro hráče, kterým se podaří při hře dosáhnout nějaký bonus. Například ve starších automatech lze dosáhnout třeba přes dvě stě bonusových her a tím pádem jde i ze stovky vyhrát pět tisíc.
3. Iluze o vlastním systému. Spousta gamblerů si myslí, že objevilo vítězný systém hry. Toto platí nejvíce u rulety, kde se počítají různé pravděpodobnosti a podobně.

„Jak se tato strategie vztahuje k matematice? Nijak. Výsledek nadcházející

sazkové příležitosti není na zákonu velkých čísel závislý. I kdyby předtím padesátkrát padla černá, šance černé i červené pro příští otočení rulety jsou naprosto vyrovnané.

„Velká čísla“ nejsou proto pomocníkem hráče, nýbrž jeho soupeře, kasina –

organizátor ohromné spousty rychle po sobě následujících sazkových příležitosti, jaké nabízí třeba právě ruleta, se na ně spoléhá právem. Předpokládá se, že kromě černých a červených čísel jednou ze sedmatřiceti otočení rulety, padne aspoň jednou nula, která je ovšem zelená. V té chvíli prohrávají obě barvy, stejně jako sázky nejen na vyšší, ale i nižší čísla nebo na sudá i lichá“ (Horáček 2011: 161).

Uvedl bych tady příklad přímo z terénu, kdy hráli dva muži ruletu. Ruleta se dělí na tři zóny. Na zónu kolem nuly, na středová čísla, kterých je dohromady pouze osm a na spodní čísla. Z posledních sedmi her padlo pokaždé spodní číslo. Jeden z hráčů samozřejmě říkal, že další hru už není možné, aby spadlo opět číslo spodní a sázel za velké částky do zóny kolem nuly a druhý muž se toho držel a sázel stále dolů, což mu vynášelo až samozřejmě do té doby, co padla středová čísla, to prohráli oba dva.

4. Iluze o tom, že je to prostě baví. Najdou se i gambleři, kteří hrají na automatech jedny a ty samé hry. Už jen kvůli zvukům, grafice nebo příběhu ze hry. To, že prohrávají nemalé částky, si kolikrát ani neuvědomí. Najdou se i tací hráči, co do automatu dají dvě stě korun a dokáží i klidně dvě hodiny za tuto částku hrát. Sází za nejmenší částky a nevyhledávají tolik to vzrušení. Jde jim o to si zahrát a pozorovat příběh hry. Tento jev je spíše vidět u hráčů důchodového věku.
5. Iluze o tom, že se mi prohrané peníze jednou vrátí. Gambleři žijí v domnění, že se jim jednou všechny prohrané peníze vrátí. Nešpor říká, že *„si tak patologický hráč vlastně plete hernu, kde jeho peníze nenávratně zmizely, a pobočku spořitelny, kde by si je mohl vyzvednout, kdyby je tam ovšem uložil“* (Nešpor 2006: 22). Často jsem spatřil hráče po prohrách, kteří například na pět minut z herny odešli a vzápětí se vrátili s dalšími penězi a pokusili se podle jejich slov vyhrát alespoň část prohrané sumy. Tímto ale vznikají ještě větší prohry.
6. Iluze o “nakrmených automatech“. Většina hráčů si myslí, že když před nimi někdo prohrál větší částku v určitém automatu, že tím tak vzniká větší pravděpodobnost jejich výhry. Tato iluze je velice rozporuplná a jako jediná může být z části pravda. Hrací automaty jsou nastavené tak, že by měli vrátit ve výhrách určitou částku vložených peněz. Čím víc se v automatu tedy prohraje, tím by měla vznikat větší

šance na výhru. Mnoho hráčů tak usedá k automatům, u kterých už někdo před nimi prohrál. Kolikrát jsem viděl, že když hráč prohrál a potřeboval si jít vybrat peníze, tak si daný automat nechal od obsluhy nebo jiného hráče pohlídat do té doby, než se znovu vrátí.

7. Iluze o rozmnožení. Spousta hráčů nechce svoje peníze utrácet. Je jim líto utratit peníze za cokoliv jiného než za hru, takže nejdříve chtějí danou částku rozmnožit nebo vyhrát. To ale vede k prohrám a hráčům kolikrát nezbydou peníze ani na základní věci. Jednou jsem byl svědkem skupiny asi sedmi lidí. Dohromady měli asi pět tisíc korun na vánoční večírek. Oni měli ale představu o trošku větším večírku za deset tisíc korun a rozhodli se vsadit celých pět tisíc korun na černou barvu v ruletě, ta ale samozřejmě nepadla a skupina byla bez peněz.
8. Iluze o jiném světě. Spousta hráčů si myslí, že když budou hrát hazardní hry, tak se dostanou do “vyšších pater“ společnosti. Bohužel ale v těch patrech se pohybují majitelé heren.
9. Iluze o lepším prostředí. Pro hráče je prostředí herny kolikrát útulné. Ve většině dostanou občerstvení zdarma a ti stálí zákazníci dokonce i cigarety zdarma. Spousta hráčů se tak v prostředí automatů cítí lépe než kdekoliv jinde. Skutečnost je ale opět jiná. Mnoho začínajících hráčů vidí například movitější hráče sázet za větší částky a chtějí se jim vyrovnat. Tento svět se jim zamlouvá a často se do něho vracejí.
10. Iluze úniku před problémy. Hráči si kolikrát myslí, že hraním utečou před svými, jak už rodinnými nebo třeba pracovními problémy. Je ale jasné, že kvůli hraní mají problémů víc a víc. Tady bych dal příklad závislých sportovců. Když se jim nedaří, například po prohraném zápase, tak utíkají často za hazardem, podle jejich slov si vyčistit hlavu. Například v nejznámější pardubické herně Las Vegas je možné často spatřit známé pardubické sportovce.

11. Iluze o dluzích. Patologický hráč si myslí, že jeho hlavní problém je jen a jen v dluzích. Nebýt dluhů, vše by bylo v pořádku. Vůbec tak netuší, že jeho hlavním problémem nejsou dluhy, ale právě patologické hráčství, které ho do dluhů přivedlo. Kolikrát jsem byl svědkem toho, že i když patologický hráč vyhraje veliké částky, tak peníze namísto splacení dluhů investuje do další hry. Je tedy zřejmé, že tuto iluzi o dluzích má spousta hráčů jen jako záminku do hry a žádnou částku z výher na splacení dluhů nepoužijí.
12. Iluze o penězích. Gambleři mají peníze jen jako prostředek ke hře a často si neuvědomují jejich smysl. Količrát se stává, že si gambleři poté co prohrají všechny svoje peníze, mezi sebou půjčují velmi směšné částky například na oběd nebo na jízdenku, popřípadě na taxík, aby se vůbec měli, jak dostat domů. Při hře je totiž vůbec nenapadne, aby si zajistili tyhle věci a nechali si nějaké peníze bokem.
13. Iluze o tom, že to nikdo nezjistí. Spousta gamblerů umí výborně lhát, že na jejich hraní nikdo nepřijde. To platí spíše u méně aktivních hráčů. Závislost většinou praskne kvůli dluhům. Opět bych uvedl příklad z terénu. Několikrát jsem zažil, že někomu v herně zvoní mobil a dotyčný co telefon zvedl, začal s klidným hlasem lhát, že je v autě, v práci, že nestíhá a podobně.

7. ZÁVĚR

Podstatnou mého výzkumu bylo pochopení osoby hazardního hráče v České republice.

Hazardní hraní u nás představuje na jednu stranu obrovský byznys pro jeho provozovatele a na stranu druhou veliké nebezpečí pro samotné hráče. Mnohé společnosti dokázaly hazard držet pod kontrolou a brali ho spíše jako společenskou prestižní událost. Například Clifford Geertz popisuje prostředí kohoutích zápasů na Bali: „*Vyšších sázek se zúčastní skutečně podstatní členové společnosti, solidní občané, kteří jsou středem místního života [...] tito muži definují a ovládají tuto hru, stejně jako vládou společnosti a určují ji* (Geertz 2000: 481). To však neplatí o současné české společnosti.

V práci jsem ukázal, že patologické hráčství je závislost nemající jen jednu příčinu, ale vzniká působením většího množství vlivů. Závislý jedinec je ke hře neustále lákán nejrůznějšími způsoby, a právě to je příčinou neustále se opakující hry, která vyústí ve neustálou touhu znovu a znovu hrát. Podle toho, co jsem mohl zjistit, je zřejmé, že si gamblerství nevybírá. Je přítomné opravdu napříč celou společností. Patologickým hráčem se stejně tak může stát vysokoškolsky vzdělaný člověk nebo muž či žena bez vzdělání. Postihuje lidi na vysokých pracovních pozicích i lidi nezaměstnané, stejně tak lidi chudé i velmi bohaté. Bohužel se stává, že patologičtí hráči ve většině případů přicházejí o všechno, co mají. V tuto chvíli je na místě jediná otázka, co dál. Pokud si jedinec uvědomí svůj problém a především ho chce řešit, je to první nadějný krok do budoucna. Jednotlivé případy potvrdily negativní dopad gamblerství na nejbližší rodinné příslušníky patologického hráče. Při osobním setkání nebylo těžké na respondentech shledat negativní emoce. Vzpomínky na minulost v nich vyvolávaly rozrušení a smutek. Z odpovědí na předem připravené otázky vyplynula podobnost jejich životních příběhů. Ve třech případech problém gamblerství v rodině skončil rozvodem a negativně ovlivnil nejen vztahy s životními partnery, ale i s dětmi a ostatními členy rodiny.

V odpovědích na mé otázky bylo velice zajímavé, že přestože jedinec svůj problém vnímá, závislostí se dostává do velkých finančních problémů, závislost narušuje jeho vnímání okolí, narušuje jeho mezilidské vztahy a on sám není schopen s tím něco udělat. Další otázkou ale může být, zda skutečně chce závislý hráč svůj problém řešit. V těch lepších případech mají na své straně rodinu či přátele, kteří jim chtějí pomoci a pomoc nabídnou.

Přestože se může zdát, že na řešení této problematiky má zájem i společnost, při detailnějším pohledu to tak úplně zřejmé není. Český stát totiž na jednu stranu hradí případnou ústavní léčbu závislých, ale současně umožňuje provozovatelům heren, sázkových kanceláří i výherních automatů jejich podnikání v míře, která je v západní Evropě nemyslitelná. Pokud si česká společnost přeje zmenšit počet závislých občanů na hazardním hraní, měla by přistoupit k mnohem přísnější regulaci heren a kasin.

Zároveň nelze spoléhat jen na zásahy státu. Každý gambler, který se chce své závislosti zbavit, musí učinit svůj díl práce sám. Mně samotnému pomohlo vybírat si jiné záliby, které jsou neslučitelné s hrou, vyhýbat se lidem, kteří hrají a mohli by mě znovu strhnout ke hře a nemít u sebe velikou finanční hotovost.

Bibliografie

- Bartlová, S. 1998. *Sociální patologie*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví.
- Cofer, C. N., Appley, M. H.: 1964. *Motivation: Theory and research*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Corney, R., & Davis, J. 2010. *Female frequent Internet gamblers: A qualitative study investigating the role of family, social situation and work*. Community Work & Family.
- Doubek, P., Herman, P. 2008. *Deprese a stres*. Praha: Maxdorf.
- Geertz, C. 2000. *Interpretace kultur*. Praha: Slon.
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Horáček, M. 2000. *Los a sázka*. Praha: Fortuna Libri.
- Horáček, M. 2012. *Habitus hazardního hráče*. Praha: NLN.
- Longman Dictionary of Contemporary English*. 1982. England: Harlow, Essex.
- Mezinárodní klasifikace nemocí. Duševní poruchy a poruch chování. Dostupné z: http://www.uzis.cz/cz/mkn/instrukcni_prirucka.pdf [08. 06. 2017]
- Mühlpachr, P. 2001. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita.
- Nakonečný, M. 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Akademie věd České republiky.
- Nakonečný, M. 2014. *Motivace chování*. Praha: TRITON.
- Nešpor, K. 1999. *Bažení*, Praha: Sportpropag.
- Nešpor, K. 2006. *Už jsem prohrál dost*. Praha: Sportpropag.
- Pokorný, V., Telcová, J., Tomko, A. 2002. *Patologické závislosti*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky.
- Prunner, P. 2008. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.
- Spanier, D. 1991. *Hazardní hry: Kapesní průvodce*. Ostrava: Krok.

Williams, R., Westová, B., Simpson, R. 2014. *Prevence problémového hráčství*. Praha: Vydal Úřad vlády České republiky.

